

Naša iskustva

Lada Tudor

STVARALAČKU AKTIVNU SURADNJU UČENIKA I NASTAVNIKA

GRUPNI RAD VIZA ZA

Brojčano veliki razredi u našoj svakodnevnoj praksi sve više su name-
tali nužnost pronalaženja novih, suvremenijih oblika i pristupa nastavi,
osobito nastavi stranih jezika. Rijetki su nastavnici koji mogu svojim glu-
mačkim darom zadržati svih 45 minuta intenzivnu pažnju velikog broja
učenika i izbjeći zamci dosade i pasivnosti, ali grupni rad, likovni ele-
menti, audio-elementi i TV-elementi u suvremenoj metodici omogućuju im
raznolikost i dinamiku sata.

Stoga sam, ohrabrena novim stremljenjima koja putem seminara u
Brelima dopiru do nas, prihvatila ideju o mini-projektima i primijenila je
u svim razredima gimnazije (Gimnazija Hvar).

Uvijek ista i pomalo štura štiva udžbenika I razreda gimnazije osvje-
žila sam čitanjem američkih stripova »Sabrina« i »Betty and Veronica«.
Zgode i nezgode likova tinejdžera tih stripova uvelike su zainteresirale i
razveselile mlade učenike, koji su sa zanimanjem pratili objašnjenja o ne-
kim jezičnim značajkama govora likova — karakteristikama koje su svje-
žinom i originalnošću odudarale od knjiško-literarnih oblika. Učenici su
se tako, uz kritički osvrt, upoznali s frazama, riječima pa i s konstrukci-
jama kojima se ljudi često služe u svakodnevnom neformalnom govoru.

Faze rada

a) Učenici su stripove čitali, prepričavali, opisivali likovni materijal,
davali konačno svoje tumačenje pojedinoj epizodi.

b) Kao varijaciju dobili su zadatak da sami smisle tekst koji bi mo-
gao odgovarati pojedinim sekvencijama nepoznate epizode stripa, kome sam
prethodno prekrila izvorni tiskani tekst.

Već tu su se očitovale vrijednosti individualne angažiranosti učenika
jer je gotovo svaki mogao dati svoju varijantu teksta budući da na isti
likovni stimulans svatko reagira drugačijim asocijacijama.

c) Konačno sam podijelila učenike u skupine od 5 članova i svakoj
od njih dala pripremljenu (različitu) listu riječi (već usvojenog vokabu-
lara) te im objasnila cilj zadatka: na temelju obrađenog materijala i liste
riječi treba da stvore kratku cjelovitu zgodu koja će biti vezana za si-
tuaciju u razredu.

Učenici su vrlo dobro obavili zadatak. Imali su pravo da se služe rječnikom. Neprestanim obilaskom pratila sam napredak skupina u njihovom radu, odgovarala na pitanja s gramatičkog, leksičkog i stilističkog područja. Učenici su tako ne samo ispravljali svoje greške već i dobivali detaljna razjašnjenja povodom svake greške. Tekstovi koji su bili rezultat tog rada bili su dovoljno kratki (20—25 rečenica), misaono povezani u cjelinu.

Drugi mini-projekt koji sam zamislila u I razredu zasnivao se na praćenju popularne TV-serije »Space 1999« te u proširivanju tog materijala u razredu. Temu sam odabrala zbog mladosti učenika i popularnosti što je ta tematika uživa među njima. Potaknuti tom TV-serijom, učenici su rado postavljali pitanja s tog područja i prihvatili širenje vokabulara. Budući da se u udžbeniku I i II razreda nalaze štiva »First Attempts at Flying«, »Speed« i »Astronauts I, II«, smatrala sam da mi ta štiva (bez obzira na to što nisu u istom udžbeniku) pružaju izvanrednu podlogu i pripremu za daljnju razradu projekta, te time postaju dio projekta. Kad sam učenike tako pripremila, onda su prema mojim uputama napravili likovne radne materijale: svaka skupina radila je na ponešto drukčijoj tematici.

I skupina — ostvarenja suvremene astronautike pri osvajanju i istraživanju Mjeseca; sonde-letjelice; svemirski laboratorij itd.;

II skupina — svemirske maglice i težnja čovjeka u potrazi za novim;

III skupina — od prvog leta do poruke odaslane u maglicu M 13;

IV skupina — znanstvena fantastika.

Likovne priloge učenici su, pod mojim vodstvom, pronašli uglavnom u časopisu »Čovjek i svemir«. Kao i prije, obilazila sam skupine, kontrolirala rad, vodila ih, postavljala pitanja. Kad je rad usmeno bio sastavljen u cjelinu, prenijeli su ga na papir. Zatim su vodili »borbu skupina protiv razreda«. To znači da su svoj projekt iznijeli razredu kao cjelinu, a zatim su morali odgovarati na svako pitanje koje im je član razreda postavio. Primijetila sam da je snalaženje pri takvom »unakrsnom ispitivanju« bio najteži dio projekta, mada su se članovi skupine smjeli konzultirati i bilo koji od njih mogao je dati odgovor.

Treći mini-projekt u I razredu bio je prilično slobodan. Svaka skupina dobila je već pripremljen likovni radni materijal: dvije osobe u razgovoru. Osobe su u svakom prilogu bile različite i po dobi, i po situaciji. Učenici su morali najprije usmeno, a zatim i pismeno dati dijalog koji čini misaonu cjelinu i koji bi bio vjerojatan među tim likovima i u tim situacijama. Ti radovi bili su vrlo uspješni, a »uigranost« skupnog rada već je dala vidljive rezultate.

U II razredu obradila sam dva mini-projekta.

U prvom projektu sam svakom od 3 reda u razredu zadala tri teme: 1) rekreacija u prirodi, 2) školstvo, 3) ljubav u životu čovjeka. Učenici su sakupili likovne priloge za radne materijale. Odabiranjem smodobili najbolje. Tako su tri skupine radile na temi rekreacije u planinama zimi, lova u proljeće i putovanja u egzotične krajeve. Dvije skupine radile su na kontrastu školovanja na selu i u gradu, zemalja u razvitku i naprednijih — a preostale dvije skupine radile su na problemu ljubavi samohrane majke i sukoba generacija u suvremenom društvu.

U drugom projektu kombinirala sam i udžbenik. U ovome postoje štiva »A Good Excuse« i »An Accident«. Obradivši štiva, povezavši ih s problemima prometa kod nas, učenici su se pripremili za drugu fazu. Likovni radni materijal (4 priloga) bio je zajednički cijelom razredu ali je o njemu svaka skupina morala stvoriti svoju »priču«, u koju treba da je utkana pouka o vrijednosti ljudskog života te o društvenoj i individualnoj odgovornosti u prometu. Radni naslov bio je »An Accident«.

U III i IV razredu poslužila sam se izvanrednom TV-serijom »The Onedin Line« (Jedrenjaci) jer se ona tematski izvanredno uklapa u moju već oblikovanu koncepciju plana rada s udžbenikom.

U III i IV razredu imamo, naime, udžbenik koji, doduše, nije savršen, ali se s malo inventivnosti može pretvoriti u vrlo zanimljiv i prihvatljiv element u odgojno-obrazovnom procesu. Učenici su tada već zreliji i spremni da aktivno sudjeluju na zadatku odgoja u marksističkom duhu. »Tea«, »No Governess«, »Tom Comes Home«, »Rebecca Sharp«, »The Hungry Forties« i »Dinner at the Rosewood Table« kao širi projekt daju izvrsnu sliku minulog stoljeća sa značajkama koje nisu bile vezane samo za Englesku!

»Isn't the Man Mine«, »Janey and Pearl«, »A Fight«, »All Roads Lead to Johannesburg« također čine cjelinu, a »The Arrest of Clyde Griffiths« i »Conversation with Aunt Emily« nadopunjuju sliku jednog društva i svijeta kakvog mi u našoj zemlji ne želimo.

»The Onedin Line« odlikuje se ne samo izvanrednom glumom i režijom, ne samo što pripada engleskom jezičnom području, već gotovo dokumentaristički uvjerljivo prikazuje rađanje i rasplamsavanje kapitalističkih odnosa. Savršeno plastično prikazuje svu surovost borbe za opstanak, surovost i nepravičnost jednog društva, koja se ogleda i u nijansama međusobnog ophođenja likova.

Učenici su tu — budući da su već prije štivima bili pripremljeni za tu temu — bili motivirani ne samo jezično ili vizuelno već i emocionalno.

Tako smo upotrebom rječnika i desetak likovnih priloga obradili slijedeća područja:

a) vrste brodova — od čamca do škune, od glisera do motorne jahte, od linijskog do preoceanskog trampera

b) posada broda nekad i danas

c) upravljanje brodom i jedrenjakom.

Za svaku temu imali smo vizuelni predložak (kolor), tako da ništa nije ostajalo na apstrakciji.

Zatim su učenici, aktivno se angažirajući sa mnom, došli do postavljajnja pojedinih točaka tematike koju serija obrađuje:

- razvitak trgovačke flote
- polagan prodor parnih brodova
- život i uvjeti rada za dugih plovidbi
- zakoni pomorskog prava tada
- socijalne razlike među društvenim slojevima
- brak i njegova uloga u tom društvu
- položaj žene u viktorijskom društvu
- razni ostali moralno-etički problemi.

Učenici su ujedno na satu u analizama povlačili usporedbe između nekih trenutaka u seriji i pojedinih štiva koja obrađuju istu ili sličnu temu. Ko-

načno su, usporedbom s našim društvenim odnosima, donosili zaključke o pozitivnim vrijednostima koje je izborilo naše samoupravno socijalističko društvo. Učenici su nadalje pratili seriju. Međutim, kao neku vrstu »zaključne« faze dobili su zadatak da prema odabranom radnom likovnom prilogu uobliče »priču«. Svaka skupina dobila je drukčiji materijal, koji je zah-tijevao upotrebu novo stečenog znanja. Rezultat su bila dva vrlo uspješna priloga »The Shipwreck« i »The Senseless Spite«. Vjerojatno je i Conradov ulomak »Ship on Fire« inspirirao učenike.

Nastojala sam da učenici shvate da sve (gramofonska ploča, knjiga, slika, TV) može biti stimulans za kreativan rad. Naučili su da je važno osobama, predmetima, mjestima dati ime, smjestiti ih u prostor i vrijeme da bi postali uvjerljivi — stvarni. Zato je možda ipak film, tj. TV, jedan od najživljih i najstimulativnijih medija u nastavi stranih jezika.

Učenici koji su radili na ovim projektima nisu mogli ni od kud »nabubati napamet« lekciju. Bili su primorani da samostalno odgovaraju kad ja priđem skupini i postavljam naizmjenice pitanja. Ona pak nisu bila niti su mogla biti stereotipna. A ni odgovori! Time što su kasnije kao skupina odgovarali na pitanja razreda morali su se svi aktivno angažirati u »preispitivanju« u skupini da bi bili spremni na eventualna pitanja. Duh drugarskog rivalstva bio je pozitivan utjecaj, jer su najbolji radovi, u pismenom obliku, objavljeni na panou za engleski jezik u školi.

Time što je profesor uvijek prisutan da razjasni jezično-leksičke dileme stvara se čvršća povezanost učenik—nastavnik. A ta sitna »slava« priloga projekta koji se nađe na panou za engleski jezik samo je još jedan poticaj za aktivno angažiranje na satu. To je pak zapravo krajnji cilj svih napora metodologije nastave suvremenog profesora stranih jezika.

Mira Klepač

PROJEKT »AUSTRALIJA«

Jedno od centralnih pitanja u reformiranoj školi jest motiviranje učenika za što samostaliji i kreativniji rad. Učenika je potrebno naučiti učiti, skupljati informacije iz svih sredstava informiranja. On mora iz tih informacija naučiti da sagleda fenomene stranih kultura i civilizacije, da ih uspoređuje s našima i da se kritički odnosi prema njima.

Iz novina, časopisa, filmova i televizije, koji su dostupni svim našim građanima, učenici mogu saznati o stranim zemljama, o kulturi i civilizaciji, o načinu života u njima i zbog toga je potrebno da se nauče pravilno se odnositi prema njima, a ne prihvaćati sve klišeje bez kritičkog stava.

U današnjoj školi učenici više nisu samo pasivni promatrači, koji pasivno usvajaju znanje, nego oni aktivno sudjeluju u nastavnom procesu, i postaju subjekt nastave.

Važan činilac u nastavnom procesu za motiviranje učenika na kreativniji i samostalniji rad je aktualizacija nastavnih sadržaja. Neophodno je